

HÓNAPOSSZOBA

Egyedül voltál ezen a vasárnapon is, mert mindenhová mehettél, bárhová mehettél, minden út szabad volt előtted, éppúgy, mint a többi ember előtt, akik kettesével, hármásával vagy egész kis hordákban sétálgatták körülötted, s akik között olyan egyedül voltál. Az embereket, mint valami érzéketlen csont-hús hullámokat, két kezed apró úszó mozdulataival hajtottad szét magad előtt, csak azért küszködve, hogy ne merüljön el a fejed. Mindenhova mehettél, csak haza nem, pontosabban abba a nyomorult hónaposszobába nem, egész bensőd felkavarodott a puszta gondolatra is, előmlött rajtad asz undor, pedig jól tudtad, ez az egyetlen penészszagú, végzetszerűen létező bizonyosság, ahova mindig menekülni kényszerülsz. Utálod a vasárnapokat. Máskor, minden reggel hat óraikor, pontosan csenget az ébresztőórád, a szomszéd szobában, az újságpapírokkal leragasztott üveges ajtó mögött megreccsen az ágy a vénasszony alatt. Erre ébredsz, mindig erre a recsenésre, amelyik kegyetlenül áttör a leragasztott ajtón, éppúgy, mint az életszag és az esti imák vég nélküli susogása – újságpapír választ el egy öregasszony életétől. Azelőtt rettenetesen idegesített az ajtóra ragasztott újságpapír. Még az öregasszony előző lakója ragasztotta az ajtóra, három réteg papírt ragasztott egymásra vastagon, idegesített, megpróbáltad elképzelni ennek az ismeretlennek az arcát, megpróbáltad kitalálni a jellemét, és egyáltalán megpróbáltad megfejteni a titkát ennek az embernek, aki jeleket hagyott maga mögött szomorú hétköznapjainak bizonyosságként, aztán eltűnt.

Felkelsz, magadra kapod a nadrágot, előhúzod az ágy alól a kék mázas lavórt, így lépsz ki az udvarra félmeztelenül. A meghajlított vascső alatt tócsák fénylenek, lepedékes szappanbuborékok úszkálnak rajta s a vénasszony tegnapi ételeinek zsíros maradékai. A tócsa közepén van két téglá, erre teszed a mosdótálat, s amikor elcsavarod a csapot, köpködve bugyborékol a tálba a víz. Mosdasz, és felöltözöl, reggelizni nem szoktál, csak bent, a munkahelyeden eszed meg azt a két vajas zsemlet, amit előző napon vásárolsz abban a füstös sarki cukrászdában, ahol piros kárpitozású székek mellett alacsony asztalok bújócskáznak, s ahol sarokba szorított, óvatos kisállatként, pillanatra sem nyugvó szemekkel, hosszú ujjú, mozgékony kezekkel ült Irénke, s az asztal alatt idegesen remegtek vékony lábai. Vidám életet élő kezeivel bármelyik pillanatban lesodorhatta az asztalról a vastag falú kávéscsészéket, ezért képtelen voltál reszkető lábaira figyelni, azt sem hallottad, amit éppen magyarázott. Nyomorultnak érezted magad, szorongtál, vártad, mikor robban szét hangos csörömpöléssel az asztal üveg nyugalma. Mert Irénke csak így tudott beszélni, csak így tudott kérdezni vagy tagadni, egész lényével, teljes valójával.

– Mit csinál a fiú és a lány?

Gyerekes és buta játék volt ez, mégis minden alkalommal eljátszottátok, utcán, kávéházban és autóbuszon, erre a kérdésre lehalkított hangon kellett felelni, nehogy meghallják az emberek, hogy ti milyen kölyök módra szórakoztok, pedig beszéltetek ti okosabb dolgokról is, és nagyon haragszol magadra, hogy ebből a hosszú, egyéves együttlétből csak ilyen emlékeid maradtak. Kapásból válaszoltál, mindenféle ostobaságot összehordva, kirándulni, tengerre, gyűlésbe és temetésre ment vagy nem ment a fiú és a lány, szerették

egymást, vagy haragudtak egymásra. Irénke rákönyökölt az alacsony asztalra, feléd görbítette a vállait, a kérdés vékony karján át áramlott feléd, ott zszibongott az ereiben, áttetsző bőre alatt.

– Mit csinál a fiú és a lány?

Körülnéztél, aztán halkán válaszoltál. Irénke minden alkalommal eljátszodta veled ezt a játékot, néha azt hitted, elfelejti, de mindig, a legváratlanabb pillanatban eszébe jutott, és rád rontott:

– Mit csinál a fiú és a lány?

– A fiú beszélget a lánnyal.

Doboltak az asztalon a fehér ujjak.

– A fiú az utcán megy a lánnyal. Beszélgetnek. Mindenről beszélgetnek, ami az eszükbe jut. A fiún kék ruha van, a lányon piros szoknya, fehér blúz. Alkonyodik. A fiú azt mondja: szép az ég, amikor ilyen vörös...

Irénkének kis dudorok voltak a bal kezén, megszámlálhatatlan apró szemölcs, parányiak és érdes hátúak, amikor sétálgattatok, és beletette kezét a tenyeredbe, elgondolkozva simogattad az ujjad hegyével ezeket a furcsa, élő kis gombocskákat, s csak akkor jöttél rá, hogy mennyire szeretted őket, amikor egy nap elment Irénke az orvoshoz és leégették őket a kezéről, büszkén mutatta neked, látod, megszabadultam, tőlük, és ő valóban megszabadult tőlük, de neked sokáig hiányoztak, és ezzel az elmondhatatlan hiányérzettel simogattad az ujjad hegyével a szemölcsök helyét, de akkor, amikor leégették, és büszkén feléd nyújtotta a kezét: látod, megszabadultam tőlük – borzongva, irtózva bámultad, sok apró fekete petty volt rajta, csúnya volt, ragyás. Igaz, hamar beforrtak a sebek.

Ideges kezeivel sohasem verte le Irénke a poharakat. Csak ült, sarokba szorított, óvatos kisállatként, és ilyeneket mondott:

– Szeretnék madárrá változni és elrepülni. Ilyen egyszerű és nevetséges volt az, amit úgy hívtál: boldogság, és ma is így hívsz: boldogság, mert az alagsorban meggömbült polcokon szabályos rendben sorakoznak a dossziék egymás mellett, szám szerint, hogy könnyen megtaláld őket, mert ez a te világod, itt élsz le mindennap nyolc hosszú órtát, a kisebb, irodaszerű szobáskában (asztal, szék, süketen hallgató belső telefon). Van mellette egy hosszú raktárhelyiség, zsúfolt polcokkal, ennyi a munkahelyed. Emberek jönnek, emberek mennek, az arcuk személytelen, homályos, ismeretlen arc, a hangjuk egyforma, jellegtelen, amit mondanak, elviselhetetlen:

– A négyszázhetvenest kérem!

– Azonnal...

Senkit sem ismersz, senkire sem emlékszel, mindig új emberek jönnek le hozzád, és talán hosszú évek múlva jön majd le másodszor is egy ember, képtelenség megismerni őket. Minden percben jön valaki, váltják egymást az elmosódott arcok, barnák, szőkék, férfiak, nők ...

– A nyolcvankettest kérem, rajzokkal együtt.

– Mindjárt hozom.

Állandóan gondolkozol rajta, és sehogy nem tudod kitalálni, hogy történhetett. Amikor érettségiztél, harminc társad volt, a banketten sorban táncoltál minden lánnyal, kezet szorítottál minden fiúval, és kölcsönösen sok szerencsét kívántatok egymásnak az élethez, részeg voltál és jókedvű, pedig akkor már mosódni kezdtek benned az arcok, volt, aki egyetemre ment, volt, aki más városba ment dolgozni, és volt, aki férjhez ment.. . Nem tudod, mi történt. Egyszer csak egyedül voltál, üres, kifordult belsővel, elmosódtak, összeolvadtak benned az arcok, pedig akkor még volt egy oszlop, amit képtelen voltál elég erősen átölelni,

amikor vészesen hullámoztak körülötted a férfiak karizmai és mellizmai, a nők hajkoszorúi és gömbölyded mellei, de arra már nem emlékszel, miért tűnt olyan idegennek az a kis ház falun, ahol születtél, és hova foszlottak szét a gyerekkori meseárnyak, leszálltál az autóbusról, megnézted megöregedett édesapádat, törékennyé változott édesanyádat, és nem ismerted meg őket. Minden kiesik belőled, képtelen vagy visszaemlékezni, hány év is telt el azóta. Három? Négy? Nem tudod. Csak mentek, mentek a napok egymás után, egyforma unalommal; Irénke gyűrűt hordott a kisujján, vékony aranykarikát, parányi négylevelű lóherével a tetején. Meleg délelőtt volt, mindenfelé sétáltatok a városban, és végül a folyóparton álltatok, ott, ahol hatalmas nyugalommal kanyarodott egyet a víz, a keskeny ösvényen sétáltatok szótlanul, Irénke elgondolkozva tapogatta a gyűrűt. Szomorú volt, hallgatag. Figyelted, ahogy lehúzta és két tenyere közé szorította a gyűrűt, rázogatta benne.

– Mit csinál a fiú és a lány? – kérdezte csendesen. Aztán feléd fordult, szétnyitotta a tenyereit, eléd tartotta a karikát.

– Ha szépen megkérlek, bedobod a vízbe?

Hallgattál.

– Jó messzire dobd – mondta. – Én nem tudnám nagyon messze eldobni.

A fájdalom mélyen, két fekete pontban izzott a szemében. Felkaptad a gyűrűt, és ahogy csak bírtad, messze dobtad. Néztetek utána, nem látszott a hely, ahova esett, éppen szembe sütött a nap. Hosszú volt az árnyékok a parton.

– Apámtól kaptam – mondta –, névnapomra.

Abban a pillanatban rájöttél, hogy a fájdalom nem egy nagy, egész, örök, hanem minden emberben szétaprózott, mindenkinél más aprósághoz ta-

padó és lassan növekvő, és egyik ember soha nem képes megérteni a másik fájdalmát, Irénkének nem lehet elmondani, hogy nálad a bútorok öregek, nyikorgósak, ha beleül az ember a szalmafonatú székbe, rögtön csevegni kezd a szék régen hordott és azóta már eltűnt emberekről, mintha minden ember, aki beleült, benne hagyta volna egy darabját a létének, mintha panaszkodó valójuk kötözött volna bele ezekbe a rondán faragott öreg székekbe.

Ilyen az asztal is, meglódul, ha rákönyököl valaki.

Ilyen a szekrény, a sarkai lehámlottak, ha hozzáérsz, kidől az ajtó, s amikor kiveszel vagy beteszel valamit, előbb az ajtót kell kiemelni, nekitámasztani a falnak, vigyázva, hogy le ne essenek a megsárgult fényképek. A bútoroknál csak bajuszkás lakásadónőd öregebb. Mint valami tollát vesztett ősmadár járkál az udvaron, matat, motoz állandóan, idegesítő kitartással, fekete kendője alól kidudorodik összeráncolt celofánpapír bőre, vizenyős szeme, beesett orra, s ha elmozdul a szobájában, amelyik hajszálra olyan, mint a tied, a reccsenés rögtön átjön az újságpapírral leragasztott ajtó résein, és átjön a sóhaj, az éjszakai köhécselés.

Itt, ebben a sötét hónaposszobában ringatózol keresztül az éjszakákon, a nappalok hosszú óráit is itt töltöd el a nedves tapintású és enyhe rothadásszagot árasztó kanapén heverészve, könyvvel a kezekben, amelyik már nem nyújtja az olvasás örömét, mint valamikor az iskolaévekben. Ez az állandó kirepülés önmagadból mindent megront, arra eszmélsz, hogy vadul rohansz végig a sorokon, s a gondolataid idegen helyeken csaponganak, színes és színtelen tájakon, régi valóságok között.

Amikor hazaérkezel, az újságpapíron keresztül káposzta vagy odakozmált tej szaga tör be a szo-

bádba, az öregasszony aznapi gusztusa szerint, ritka alkalmakkor pedig égő gyertya bűze és tömjénfüst jön át, olyankor végigveted magad a kanapén, hallgatód az öregasszony vég nélküli mormogását, és lassan felfelé kúszik a gyomorsav a nyelőcsövetlen.

Mintha melegszívű próféták, kítaszított nagy-lelkű lények és kiéheztetett bolond Krisztusok valaha is megválthatnák a világot! Mintha a közeli feltámadáshoz fűzött reménykedés valaha is elhozhatná a boldogságot!

– Mit csinál a fiú és a lány?

Az autóbuszon ültetek, s már ki tudja hányadszor kerültek meg a várost. A jegyszédőnő tudta, hogy nem fogtok leszállni, minden kör után rád nevetett. Ez lett volna a menekülés? Az autóbusz mintha az elvarázsolt világmindenségen röpült volna át veletek, már sötétedett, a nagy ablakok mögött visszafele száguldoztak a tízemeletesek, alattuk a kivilágított üzletekkel, aztán, ahogy kiértetek a központból, csak a világos ablakok váltogatták egymást, barátságos szobák boldogságának jeleiként, sötét járdákon fiúk, lányok sétáltak összefogózva, aztán az ablakok is mind kisebbek, mind távolibbak lettek, nagy téren fordult vissza az autóbusz, szép napod volt, ültetek a ringó, zötyögő, reszkető műanyag ülésen, és semmi sem történt, pontosabban megtörtént az, amire hónapok óta vágyakoztál, s ami most végtelenül természetesnek tűnt; a sebtében lerúgott vörös szandálok csattanva leestek a földre, szétkapcsolt száraik még sokáig lengedeztek a levegőben, furcsa vágyakozással egymás felé nyújtózva, Irénke félénken átölelte a térdeit, és hegyes állát dörzsölgette a kifeszült kötött harisnyához. A szobád egyszerre kitágult, megszínesedett, és barátságossá változott, otthonná változott, és az egész csak egy pil-

lanatig tartott, addig, amíg ti lihegve, reszketve, szorítva, karmolva és harapva megtaláltátok egymást, és megtaláltátok egymásban az értelmet, mert akkor az öregasszony egy vastag csont kötőtűvel átdőfte a kulcslyuk felett a feszesre ragasztott újságpapírt, ez a pendülés hozott vissza a valóságba, a fejedben erek pattantak meg, a falak lassan inogtak előtted, mintha minden rád akart volna szakadni, hogy betemessen, a megsárgult csont kötőtű lassan, centiről centire húzódott vissza, kis fekete lyuk maradt az újságpapíron, s ti lihegve feküdtek egymás mellett, kiábrándultan, szomorúan.

Mert nemsokára Irénke madárrá változott, és elrepült.

S te egész délután a rothadásszagú kanapén heverésztél a hónaposszobádban, a szalmafonatú székek, a lógó lábú asztal és a kidőlt ajtajú szekrény birodalmában, és lélegzet-visszafojtva figyelted, hogy csoszog, matat, morfondíroz az öregasszony a papírral letakart ajtó mögött.

Délelőtt pedig a süketen gubbasztó telefont bámulod, miközben jönnek-mennek az elmosódott arcú emberek:

- Az ötszáz tízest kérem.
- Mindjárt adom...
- A hetvenes rajzait szeretném!
- Azonnal hozom...
- A huszonkettést kérem és a százötöst!
- Rögtön megkeresem...